

DIRVA

Nr. 117

SPALIS - OCTOBER 14, 1963

Cleveland, Ohio

Kancleris ir vienas laikraštis

Ypatingai storą numerį Der Spiegel paskyrė pasitraukiančiam kancleriui Konradui Adenaueriui, kurio valdymo metu, priešingai kanclerio norui, jis išaugo į įtakingiausią žurnalą. - Jame žinomiausios amerikiečių asmenybės nuo Eisenhowerio iki Stevensonso nesigaili pagirimų Adenaueriui, kuris pasitraukia bijodamas, kad jo draugai nepadarytų to paties, ką jis galėjo padaryti prieš lo metų-susitarti su sovietais didesnei vokiečių naudai.

Spalio 9 d. Hamburge leidžiamas žurnalas Der Spiegel didelį savo 146 psl. dalį paskyrė pasitraukiančiam kancleriui Dr. Konradui Adenaueriui. Ir kas ten nėra: Dwight D. Eisenhower, Harold Macmillan, Richard Nixon, Lucius D. Clay, Dean Acheson, Averell Harriman, Paul-Henri Spaak, Antony Eden, senatoriai Mike Mansfield ir Everett M. Dirksen, atstovų rūmų pirmininkas John W. McCormack ir eilė kitų mums, amerikoniškų laikraščių skaitytojams, mažiau žinomų asmenybių. Pats prezidentas J.F. Kennedy pranešė Spiegelui, kad jis kanclerio pasitraukimo dieną parašys asmenišką laišką, kuris bus perduotas spaudai. Kaip valstybės galvai jam daugiau tinkas toks būdas, negu straipsnis tik viename laikraštyje.

Tarp skaitytojų laiškų nuo pat 1948 metų atrankos yra vienas paties Adenauerio, rašytas tais metais, ir vienas iš 1953 m., kur tulas skaitytojas praneša, kad varėtydamas 1928 m. Koelnische Illustrierte Zeitung radęs tuo laiku buvusį Koelno burmistrą K. Adenauerį vaizduojamą kaip vieną didžiųjų Europos diktatorių, Benito Mussolini, Primo de Rivera, Pilsudskio ir... Augustino Voldemaro draugystėje.

Ironija viso tokio pagerbimo slypi tame, kad prieš nepilnus metus -- lapkričio 7 d. -- K.

Vytautas Meškauskas

savo leidyto Rudolfo Augsteino ilgesnį kritišką įvertinimą, kuris tarp užsieniečių pagyrimų skamba kaip... kaltinimas aštuoniolikos milijonų vokiečių išda-

ta proga nepasinaudojo. Vakarų Vokietija pasirinko glaudžią sąjungą su Vakarais, tikėdamasi, kad gal Vakarų stiprėjimas ilgai nui išvaduos Rytų Vokietiją, bent tai buvo vienintelė viltis. Bet mirus J.F. Dulles, JAV pradėjo keisti savo politiką ir šiandien

Kancleris Adenaueris (dešinėje) su savo įpėdiniu Ludwig Erhard (kairėje).

vimu sovietams!

Reikalas tame, kad visi keturi pasidalinę Vokietiją sąjungininkai: amerikiečiai, britai, prancūzai ir sovietai -- neturėjo nė mažiausių simpatijų vokiečiams. Tik kai Stalinas pokario suirutę panorėjo išnaudoti sovietų imperijos išplėtimui, kilo mintis, kad

Kennedy administracija, atrodo, yra linkusi ieškoti kompromiso su Sovietų Sąjunga padėčiai stabilizuoti, kas eventualiai galėtų privesti prie Vokietijos neutralizavimo, kitaip sakant padaryti, ką Adenaueris galėjo padaryti 1952-55 metais ir tada išvaduoti 18 milijonų vokiečių iš sovietų vergovės. Jei Austrija išliko laisva, greičiausiai ir Vokietija būtų galėjusi išlikti laisva ir nepriklausoma laisvojo pasaulio dalimi. Šitą pažūrą Spiegelis atstovavo jau nuo 1952 metų ir įvykių eiga rodo, kad ji nebuvo kvaila.

Adenaueris, labai ilgai nenorėdamas apleisti kanclerio posto, teisinosi, jog be jo amerikiečiai galį pakeisti savo politiką. Ir dar pereitą savaitę atsisveikindamas su žurnalais, Adenaueris pri-vačiai skundėsi: "Negaliu pakeisti tų šnektų apie tarptautinio įtempimo atpalaidavimą!" Vakariečiai pasiduodą saugumo jausmo sapnui, iš kurio jie su siaubu kada nors atsibūsia. Jis, Adenaueris, daugiau tikis amerikiečių draugiškumu, negu angly, tačiau jaunas Amerikos prezidentas per daug įsileidęs į santykių įtempimo atpalaidavimo biznį, kad tuo

(Nukelta į 2 psl.)

Adenaueris šalia Voldemaro: 1928 metais Koelnische Illustrierte Zeitung Koelne vyr. burmistrą Dr. Konradą Adenauerį, dėl jo palinkimo viską pačiam tvarkyti, atvaizdavo tarp didžiausių Europos diktatorių: Mussolini, Primo de Rivera, Pilsudskio ir Voldemaro.

Adenaueris pareiškė Vakarų Vokietijos seime, kad pusę milijono skaitytojų turįs Der Spiegel, kad uždirbtų pinigų, sistematingai verčiasi tėvynės išdavimu, kad jis pats Spiegelio reguliariai neskaitas, nes turįs geresnių užsiėmimų, kad Spiegelio leidėjas Rudolfas Augstein uždirbęs labai daug pinigų, tačiau dėl to neįgijęs jo, Adenauerio, pagarbos ir t.t. Tai buvo pasakyta tuo metu, kada R. Augsteinas ir jo redaktoriai sėdėjo kalėjime, kaltinami valstybės išdavimu, už tai, kad Der Spiegel aprašė rudens manevrus. Kilusio skandalo rezultate iš krašto apsaugos ministerio vietos turėjo pasitraukti F. J. Strauss, gresė suirti krikščionių demokratų koaliciją su liberalais ir Spiegelio skaitytojų skaičius pakilo 50%.

Toji byla ir dabar dar nepabaigta, nors joks kaltinamas aktas Spiegelio žmonėms nėra patiktas, tačiau jie jau seniai paleisti ir didelė dalis sulaukytų archyvų grąžinta. Formaliai žiūrint pagal Vokietijos įstatymus, kas yra valstybės paslaptis, nu-stato atitinkama ministerija, todėl, jei krašto apsaugos ministerija konstatuoja, kad tokie ir tokie duomenys yra paslaptys, už jų skelbimą gali būti baudžiama nepaisant to, kad tos paslaptys jau buvo paskelbtos kituose laikraščiuose ir yra plačiai žinomos. J. F. Straussas ta proga norėjo susidoroti su jo nemėgiamu laikraščiu ir Adenaueris tam pritarė.

Dabar Spiegelis įdėjo visą eilę JAV asmenybių geru atsiliepimų apie pasitraukiantį kanclerį ir

reikia visas tris vakarų zonas suvienyti į vieną valstybę. 1948 m. tą syk visai jaunas Der Spiegel atspausdino pirmą kartą Adenauerio fotografiją savo viršelyje, pranašaudamas, kad britų zonos krikščionių demokratų partijos pirmininkas Adenaueris turįs daugiausia šansų tapti naujos amerikiečių proteguojamos Vakarų vokiečių valstybės prezidentu. (Į platesnę politiką Adenauerį pastumė britų Koelno komendantas John Barraclough, kuris Adenauerį išdavimu, už tai, kad Der Spiegel aprašė rudens manevrus, Kilusio skandalo rezultate iš krašto apsaugos ministerio vietos turėjo pasitraukti F. J. Strauss, gresė suirti krikščionių demokratų koaliciją su liberalais ir Spiegelio skaitytojų skaičius pakilo 50%.)

Adenaueris iš tikro tapo ne prezidentu, bet visą galinčiu kancleriu. Kada 1950 metų vasarą prasidėjo Korėjos konfliktas, Adenaueris pasiūlė Vakarams sudaryti vokiečių kariuomenę. Kai tas pasiūlymas buvo palankiai sutiktas ir dėl to prasidėjo ilgos derybos, sovietai rimtai susirūpino. 1952 m. kovo 10 d. jie staiga pasiūlė atitraukti visas okupacines kariuomenes iš Vokietijos ir vokiečiams leisti per laisvus rinkimus išsirinkti sau vyriausybę ir įsitaisyti nepriklausomą neutralią valstybę, su atitinkama jos saugumo reikalams kariuomene. Čia Adenaueris turėjo proga parodyti savo politinius gabumus ir Vokietiją išmanevruoti į europinę galybę, tačiau tada sovietams niekas nenorėjo tikėti ir Adenaueris

Chicagos Ballo 1963 metų vajuos vykdomasis komitetas. Sėdi iš kairės: reikalų vedėjas kun. F. Gu-reckas, vicepirm. ir ryšininkė su moterų organizacijomis Elzė Diminskiėnė, kartotekos vedėjas Vl. Šolūnas, vicepirm. R. Mieželis, ryšininkas su studentais J. Valkūnas. Stovi: pirmininkas V. Šimkus, spaudos reik. vedėjas V. Butėnas, vicepirm. ryšininkas su globos komitetu A. Dzirvonas, sekr. inž. J. Arštikis ir išdininkas bei ryšininkas su skautais agr. V. Tallat-Kelpša, Komitetas yra pasiryžęs šiais metais surinkti lietuvių šalpai 25,000 dolerių.

V. Reivyčio nuotrauka

JANGO PAPRAŠĖ YPATINGŲ ĮGALIOJIMU

Iš mano pranešimų per pastaruosius metus skaitytojai galėjo susidaryti nuomonę apie kraštą, kuris paskutiniaisiais mėnesiais pergyveną chaotišką krizę. Krašto vadovybė su prezidentu priekyje, užuot vairavus šį

JURGIS ŠATORIUS
Dirvos korespondentas
Brazilijoje

milžiną į gėrbūvį, kurio nori visi šio krašto gyventojai, veda dviprasmi politinį žaidimą, flirtuodama su nera-

mumų ir infliacijos ugdytojais.

Šią padėtį labai teisingai nušvietė Guanabaro gub. Carlos Lacerda suteiktame interview Los Angeles Times korespondentui Julian Hartt. Gubernatorius pasakė tai, kas visiems politika besidomintiems yra labai gerai žinoma. „Ši padėtis negali tęstis ilgiau kaip keletą mėnesių... Nors Goulart ir nėra komunistas, bet jis nėra padėties viešpats. Kariai nežino, ar būtų geriau jį (prezidentą) globoti ir kontroliuoti, ar baigti jo kadenciją ir jį tuojau atstatyti... Amerikos finansinė parama šiuo metu nieko negalėtų atsiekti. Tai būtų tas pats lyg vandens pylimas į balą! Mes privalome kantriai laukti, ligi pasibaigs ši krizė.“

Tai tėra tik kelios mintys iš ilgoko reportažo, bet ir jos nusako to krašto būklę. Anot gubernatoriaus, tokia būklė būtų galima pakreipti gerojėn pusėn per kelis mėnesius. Tačiau šie pareiškimai labai nepatiko visiems trims krašto apsaugos ministeriams (karo, laivyno ir aviacijos). Ministeriai, nors tai daryti jiems visiškai nedera, paskubėjo ginti prezidento autoritetą, kaltindami Lacerdą ir Sao Paulo gubernatorių Barros už nerimo kėlimą krašte.

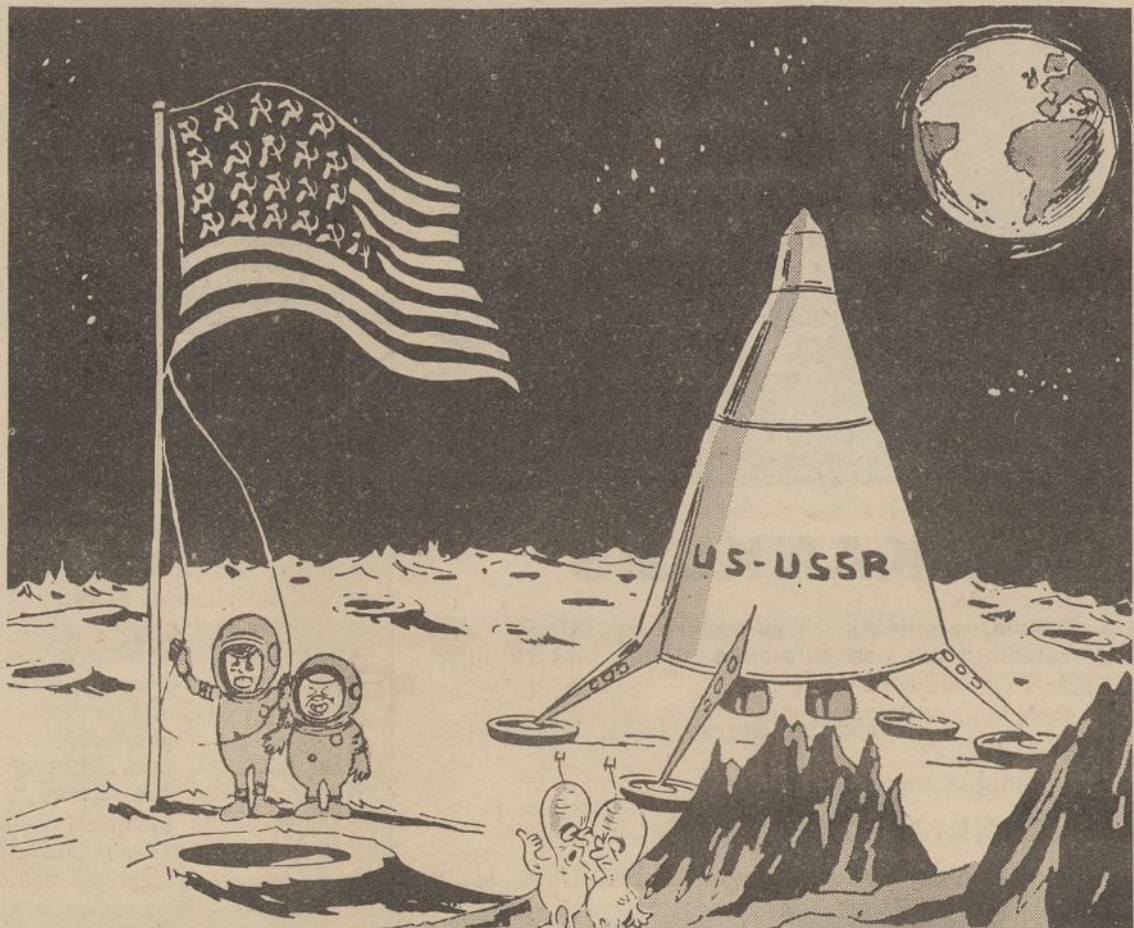
Gi praėjusią savaitę ir vėl siautė streikai. Bankai teatsidūrė tik po ilgų derybų. Sako, kad pats prezidentas turėjo įsikišti, kad užbaigtų paskutiniųjų streiką.

Buvo visokių kalbų apie galimas „golpes“, t. y. pūčius. Tokios padėties ir nežinios akivaizdoje jau spalio 3 d. buvo kalbama apie galimą karo stovio įvedimą visame krašte. Šios žinios buvo patvirtintos spalio 4 d. „Jango paprašė įvesti apsiausties stovį“ — stambio mis antraštėmis skelbė Rio spauda apie šį prezidento nepaprastą žingsnį. Jeigu tik Kongresas sutiks su prezidento reikalavimu, tada bus suvaržytos šios teisės; laisvai reikšti savo nuomonę, susirinkimų, pašto nepažeidžiamumo, skystis prieš neteisėtus valdžios veiksmus, pasirinkti gyvenamąją vietą ir t. t. Trumpai, drūtai: prezidentas nori 30 dienų valdyti diktatoriškai. Ar jis gali tai pasiekti per 30 dienų, ko jis nenorėjo ar negalėjo atsiekti per 270 dienų, čia jau kita tema. Esą, Kongresas nenori Jango šį malonumą suteikti. Pagyvensime — pamatysime.

ATŠVENTĖ 60 METŲ VEDYBINIO GYVENIMO SUKACTĮ

Vilties Draugijos šimtinninkas ir ALT S-gos narys adv. Jonas Borden Bagdžiūnas su žmona Elena savo ūkyje Matteson, Ill., spalio 11 d. atšventė 60 metų vedybinio gyvenimo sukactį.

Taip planuojamas bendras amerikiečių ir sovietų nusileidimas menulyje...

KANCLERIS IR...

(Atkelta iš 1 psl.)

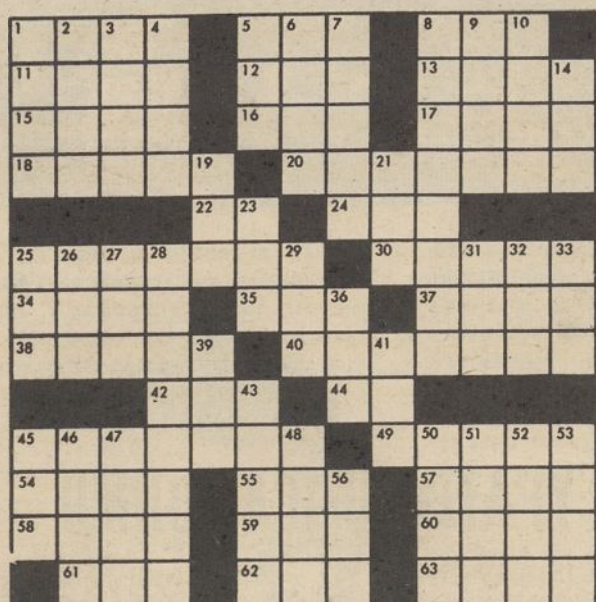
būdu laimėtų rinkimus, kaip tik tos išgelbėtojas. Čia pat Adenaueris pridūrė: "Ir štai ponas Kennedy rado reikalo man parašyti laišką ir užtikrinti, kad jis savo sprendimuose yra visai laisvas ir negalvoja apie sekančius rinkimus!"

Savitarpio nesutikimai, pagal Adenauerį, kenkia Vakarams kaip tik tuo momentu, kada sovietus iš-tiko rimti sunkumai. Jieturīgink-luotis Vakaruose ir Rytuose, o

viduje turį pergyventi ūkinis sunkumus. Vakarai neturėtų padėti Sovietijai išsisukti iš duonos trūkumo. Į tai užsienio reikalų ministeris Schroederis pastebėjo, kad vien duonos trūkumu sovietų nenugalėsi: "Jei reikės, jie susiverš daugiau diržus, bet nepakeis politikos". Tuo tarpu Adenauerio įpėdinis Ludwigas Erhardas tylėjo ir rūkė savo įprastą storą cigarą, pasislėpdamas mėlynų dūmų debesyje. "Naktis bus vėsi" -- pagaliau pasakė Erhardas -- "labanakt."

KRYŽIAŽODIS Nr. 5

Paruošė A. Mironas

Raidės a, c, e, i, s, u, z gali būti skaitomos kaip a, č, e, é, i, š, ū, ū, ž.

SKERSAI: 1. Pašto sritis. 5. Abejonės žodelis. 8. Egzistuoti. 11. Sau čiumpam. 12. Tik ten galima skraidyti. 13. Veiksmažodžio "būti" forma. 15. Ne mano. 16. Jos sykiu. 17. Žmogaus gymio ir spalvos pažymys. 18. Įstrigimas. 20. Pranešimas iš anksto. 22. Gaida. 24. Mergaitės vardas. 25. Sovietų okupuota Azijos valstybė. 30. Užėiga. 34. Vieną į kitą patalpinti. 35. Vieton statyti. 37. Į traukinį įlips. 38. Metalas. 40. Taupyti. 42. Įvardis. 44. Prievieksmis. 45. Belaisvis. 49. Lietuvos miestelis. 54. Arabijos uostas. 55. Daugiau. 57. Gėlo vandens srautai. 58. Buriant ramunės lapeliais dažnai išeina. 59. Nešioja avalynę. 60. Smarkiai leisti orą. 61. Gerą sėklą dirvon dės. 62. Pagalbos signalas. 63. Italijos miestas, garsus savo vynu.

STATMENAI: 1. Šventosios vardas. 2. Elektros varžos vienetas. 3. Bažnyčios pastato dalis. 4. Malajiečių pasiutimas. 5. Portugalų Indija. 6. Vežimas vartojamas Azijoje. 7. Plona. 8. Mūsų dainų herojus. 9. Vyro papuošalas. 10. Tėsinys. 14. Įvardis. 21. Vytauto žmona. 23. Prievieksmis. 25. Reiškia nepakankamumą. 26. Indoeuropiečių santrumpa. 27. Tačiau. 28. Legalus tarnautojas. 29. Berti skėklas į dirvą. 31. Kaip 9 statmenai, tik kilmininko 1. 32. Kaip 35 skersai. 33. Tėve Mūsų maldos pirmojo sakinio žodis. 36. Niekatarosios giminės įvardis. 39. Ispaniška priesaga vardams. 41. Valsitybė. 43. Vualis. 45. Lietuvos ministerijos inicialai. 46. Taisys kojines. 47. Žaislas mergaitėms. 48. Ne svetimo. 50. Veido dalis. 51. Jautrus, skausmingas. 52. Kiekvienas vyras turi tai įvykdyti. 53. Būna. 19. Ką nors apmauti ant kojos

KRYŽIAŽODŽIO NR. 4 SPRENDIMAS

SKERSAI: 1. Dar. 4. Bok. 7. Kad. 10. Oder. 12. Abu. 13. Suma. 14. Rytą. 15. Leo. 16. Aton. 17. Atidėt. 19. Pavėnė. 21. Via. 22. Avi. 23. Ateitis. 27. Avilė. 31. Bill. 32. Sid. 34. Akis. 35. Užeit. 37. Broliai. 39. Šen. 41. Old. 42. Keiksi. 45. Baidys. 49. Argi. 50. Esu. 52. Bart. 53. Akys. 54. Kol. 55. Erie. 56. Sėt. 57. Olė. 58. Est.

STATMENAI: 1. Dora. 2. Adyt. 3. Reti. 4. Baltais. 5. Obė. 6. Kuopa. 7. Kūtė. 8. Amon. 9. Danė. 11. Radviliškis. 13. Savivaldybė. 18. Eit. 20. Ava. 23. Abu. 24. Tiž. 25. Elė. 26. Sib(iras). 28. Iki. 29. Lia. 30. Esi. 33. Drobulė. 36. Tęs. 38. Ola. 40. Nieko. 42. Kaas. 43. Erké. 44. Igyt. 46. Darė. 47. Iris. 48. Stet. 51. Sol.

CANBERROS LIETUVIAI - SAVO NAMŲ ŠEIMININKAI

Gal niekur taip aktyviai nepasirodyta tautinių namų statyba lietuvių tautos būdu, kaip Australijoje. Ryškiausi tokios tautos pavyzdžiu yra Australijos sostinės Canberros lietuviai, kurių ten yra tik — 200. Jie jau turi iškėlę pabaigtųjų vainiką ant savo klubo pastato. Tai nėra kieno nors asmeninis turtas, o visos mažosios bendruomenės, jos narių, organizacijų. Vasarai baigiantis Canberros lietuviai jau buvo įdėję namų statybos virš 2115 tautos darbo valandų. Mažai kolonijai neužteko vien darbo ir materialinės tautos. Dalį pinigų reikėjo skolintis iš banko. Tačiau toji paskola dar labiau skatina sukrusti ir pabaigti namų statybą, kad jis pradėtų duoti pelną.

Canberros lietuvių namų statytojai leidžia biuletenį, kuriuo jie informuoja apie statybos eigą ir finansinį stovį. Viename tų biuletenių sakoma:

"Šiandien, kada jau tiek daug padaryta, mes dirbantieji jaučiame pasitenkinimą, kad statome tikrai sau, kad tas pastatas bus mūsų — taip, kaip yra mūsų gyvenamas namas, mūsų dar-

Lietuvių Namų Canberroj iniciatoriai Vytautas Genys su žmona.

Antanas Čelčys

P. Pilka

žas. mūsų automobilis. Ateityje tie, kurie kuo nors prisidėjo prie namų statybos, jausis jame kaip namie".

Canberros lietuviai, nežiūrind, kad kiekvienas jų taip pat turi savo rūpesčių, kartą pasiryžo ir — atliko savo pareigą bendruomenei.

Tai tikrai stebėtinai gražus pavyzdys, ypatingai didesnėms lietuvių kolonijoms, kaip galima įvykdyti darbus, jei užsimojamas realus tikslas, o nesisvaičiojama žodžiais.

LIETUVOS KŪRĖJAI SAVANORIAI AUSTRALIJOJE DAR GYVI

Lietuvos Kūrėjai - Savanoriai Australijoje turi net du skyrius. Vienas jų Sydnejuje apjungia visus kūr.savanorius, išskyrus Vakarų Australijos dalį, ir jam priklauso net vienas narys gyvenęs Naujoje Zelandijoje. Kitas skyrius apjungia Vakarų Australijoje gyvenančius kūr. savanorius su centru Pertho mieste.

Jau praėjo 10 metų, kaip susiorganizavo Australijos skyrius. Šio skyriaus iniciatoriais buvo E. Migevičius ir V. Šliogeris.

Š. m. rugsėjo m. 21 d. Sydnejuje įvyko visuotinis Australijos skyriaus jubiliejinis susirinkimas. Dalyvavo net 80% Sydnejaus rajone gyvenančių savanorių.

Susirinkimui pirmininkavo S. Narušis, sekretoriavo E. Migevičius. Susirinkimas pradėtas pagerbiant žuvusius kovose už Tėvynės laisvę kūr. savanorius, kariuomenės ir partizanų. Po to ryšium su artėjančia Prezidento A. Smetonos 20-ies metų mirties sukaktimi, buvo išklausa paskaita tema: "Prezidentas A. Smetona ir jo gimtinė". Taip kūr. savanoriai pirmieji Australijoje pagerbė ir paminėjo savo 1919-1920 metų kovų vyriausiojo Vado ir Lietuvos Prezidento mirties sukaktį. Paskaitą skaitė V.

Solistė Aldona Stempužienė spalio 26 d. Chicagoje Jaunimo Centre dainuos arijas iš operų. Koncertą rengia Santaros -- Šviesos Federacija. Bilietai jau parduodami Marginiuose ir Karvelio Prekybos Namuose.

CHICAGOS PARENGIMŲ KALENDORIUS

SPALIO 19 D. Ateitininkų senelių tradicinis Rudens vakaras Jaunimo Centre.

SPALIO 26 D. 8 val. vak. solistės Aldonos Stempužienės koncertas, ruošiamas Santaros -- Šviesos Federacijos Jaunimo Centre.

SPALIO 27 D. Chicagoje Lietuvių Suvalkiečių Draugijos 25 metų sukakties minėjimas Dariaus - Girėno salėje.

LAPKRIČIO 2 D. ALT S-gos subatvakaris Don Varno Poste.

LAPKRIČIO 3 D. "Dainavos" ansamblio vaidinimas - koncertas Marijos Aukšt. Mokyklos salėje.

Šliogeris, ją pailiustruodamas ke- liomis fotografijomis.

Po to valdyba pranešė, kad skyriaus veikloje ypatingas dėmesys buvo kreipiamas į tautinio susipratimo ir tėvynės meilės išlaikymą prieglaudžio kartoje. Praeitų metų laikotarpyje spaudoje buvo atspausdinti keli ilgėsi straipsniai apie kovas už nepriklausomybę bei skaitytos paskaitos, kurių dauguma taip pat tilpė vietos spaudoje.

Valdyba pranešė, kad šių 1963 metų Kariuomenės šventės minėjimui yra paruošti pritaikyti straipsniai spaudai. Sekančiai kadencijai Australijos skyriaus valdybą išrinkti: pirmininku V. Šliogeris, išdininku J. Šiuteris ir sekretorium J. Garolis. Revizijos komisijon: S. Narušis ir E. Migevičius.

Po susirinkimo šeiminkas K. sav. J. Juzėnas dalyvius pavaišino, o savanoriai prie vaišių pasidalino kovų laikotarpio prisiminimais.

Taigi, ir Australijoje likę gyvi Lietuvos k. savanoriai, nors jau ir nebejauni būdami, veikia, kiek jėgos ir sąlygos leidžia. V.Š.

LAPKRIČIO 9 D. 7 v.v. Brighton Parko Lietuvių Bendruomenė ruošia balių -- su lengvos muzikos programa, Balio Pakšto salėje.

LAPKRIČIO 10 D. "Dainavos" Ansamblio vaidinimas - koncertas Marijos Aukšt. Mokyklos salėje.

LAPKRIČIO 10 D. Tėvų Marijonų veiklos Amerikoje 50 m. sukakties minėjimo vakarienė Sherman viešbutyje.

LAPKRIČIO 16 D. Tradicinis Varpininkų balius B. Pakšto svetainėje.

LAPKRIČIO 16 D. Korpi Neo-Lithuania šventė -- Byrd Ballroom, 4730 W. Madison Str.

LAPKRIČIO 17 D. ALVUDO 5 m. veiklos minėjimas Gage Parko salėje.

LAPKRIČIO 17 D. Pianisto Andriaus Kuprevičiaus koncertas Jaunimo Centre.

LAPKRIČIO 17 D. Lietuvos Vyčių metinis koncertas Dariaus ir Girėno salėje.

LAPKRIČIO 23 D. Lietuvos Kariuomenės šventė rengiama LVS Ramovės ir DLK Birutės Draugijos Jaunimo Centre.

LAPKRIČIO 23 D. Tradicinis Chicagoje Operos koncertas - balius Keymens klubo svetainėje.

LAPKRIČIO 28 - GUODŽIO 1 D. D. Moksleivių Ateitininkų suvažiavimas Jaunimo Centre.

LAPKRIČIO 29 30, GRUODŽIO 1 D. D. Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federacijos kongresas Jaunimo Centre.

LAPKRIČIO 30 D. 7 val. vak. B. Pakšto svetainėje ALT S-gos Chicago sk. "Rudens Lapų" balius.

GRUODŽIO 22 D. Dariaus-Girėno Lituanistinės mokyklos eg-lutė ir vaidinimas "Aliutė" Gage parko mokyklos salėje.

SAUSIO 14 D. ALT S-gos Chicago skyriaus metinis susirinkimas Don Varno Poste.

Skaityk ir platink
DIRVĄ

O tačiau Lietuva
Tik atbus gi kada:
Ne veltui ji tiek iškentėjo!
KANKLIŲ balsą išgirs,
Miegą kraują užvirs;
Nes Kryžiaus gyvatą žadėjo.

— MAIRONIS

LIETUVOS KANKLĖS

Pirmoji lietuviškajame pasaulyje kanklių muzikos plokštelė, įgauta Vysk. M. Valančiaus mokyklos, Cleveland, Ohio, kanklių ansamblio, vadovaujamo Onos Mikulskienės.

Stereo \$4.95. HI-FI \$3.95.

Kanadoje: Stereo \$5.30. HI-FI \$4.25

Užsisakyti galima siunčiant pinigus sekančiu adresu:

TAUTINIS KANKLIŲ ANSAMBLIS

19700 Renwood Avenue

Tel. 486-4942

Euclid, Ohio, 44119

Clevelando lietuviai plokštelę gali įsigyti Dirvoje.

SUSIPAŽINKIME SU AUSTRALIJOS LIETUVIŲ GYVENIMU!

Solistės G. VASILIAUSKIENĖS ir pianistės D. OLDHAM koncertų proga verta iš arčiau pažvelgti į Australijos lietuvių gyvenimą, jų visuomeninę veiklą ir pastangas lietuviškame darbe. Australijos lietuvius pažinsime įsigyje

JUOZO J. BACHUNO išleistą knygą

BLEZDINGELĖS PRIE TORRENZO

(KAINA 2 DOL.)

AUSTRALIJOS LIETUVIŲ

METRAŠTĮ

(KAINA 10 DOL.).

Abu leidinių galite įsigyti užsisakydami juos Dirvoje.

DIRVA

★★★
THE FIELD

The Lithuanian Newspaper Established 1915

6907 Superior Avenue, Cleveland, Ohio. 44103

Telephone: 431-6344.

Second-Class Postage paid at Cleveland, Ohio.

Published every Mon., Wed., and Fri. except in case of Holidays by American Lithuanian Press Radio Ass'n VILTIS, Inc. (Non-profit).

Subscription per year \$11.00. Single copy 10 cents.

Editor-in-chief Jonas Čiuberkis.

Prenumerata metams \$11.00, pusei metų \$6.00. Dirva išeina: pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais, išskyrus šventes.

Redaguoja:

Jonas Čiuberkis, Vytautas Gedgaudas ir Jonas P. Palukaitis.

Redakcinė kolegija: P. Bastys, E. Čekienė, A. Laikūnas,

R. Mieželis, V. Rastenis ir St. Santvaras.

AR MES TURIME TEISĘ TIK REPREZENTUOTI?

Ižymus negrų mokslininkas ir pedagogas Bookert T. Washingtonas dar 1895 metais, kalbėdamas apie savosios rasės teises, pareiškė, kad esą labai svarbu ir teisinga, jei visos įstatymų ir teisių privilegijos būtų suteiktos, bet ne mažiau svarbu, kad negrai būtų pasiruošę tomis privilegijomis pasinaudoti.

Šiandien tas klausimas Amerikoje iškilo visu aštrumu, tačiau neatrodo, kad negrų rasės žmonės šiame krašte būtų pakankamai įsidėmėję savo švietėjo ir mokytojo patarimų. B. T. Washingtonas ir šiandien būtų teisingas, kaip buvo teisingas anuo metu bylodamas, kad uždirbti dolerį fabrike yra daug svarbesnė teisė, negu tą dolerį išleisti operoje.

Rasiškai ir tautiškai mišri valstybė turi savo specifinių problemų, kurios skiriasi nuo tautiniu požiūriu vienytybės valstybės vidinių interesų. Gyvendami Amerikoje, tatau nesunkiai pastebime ir atjaučiame.

Šiame krašte yra tautinių grupių (paliekant rasinę problemą nuošalyje), kurios greitai suprato gyventojų sąrangos esmę šio krašto politiniame, ūkiniame ir socialiniame gyvenime. Ir taip, neieškodami gilesnių motyvų, matome, kaip viena tautinė grupė yra įsigalėjusi ir vyrąja krašto ūkyje, kita geriau sugeba išnaudoti savo nauda vietos ir federalinės valdžios politinę ar administracinę aparatūrą, dar kiti, nesikoncentruodami į kurią nors privilegijuotą poziciją, puikiai suprantą ir moka išnaudoti įstatymus ir teises savo tautinės grupės organizuoti naudai.

Žinoma, visa tai pareina nuo tautinės grupės apimties ir jos galimos įtakos politiniame gyvenime — balsų skaičiumi, ekonominiame gyvenime — atitinkamais sugebėjimais ir kapitalu ir t. t.

Mažesnės tautinės grupės, nesiekiančioms nepasiekiamų ir realiai neapčiuopimų privilegijų, lieka planingai ir labai koncentruotomis pastangomis, tikslingai ir labai sąmoningai sugebėti išnaudoti visas demokratinio krašto įstatymų ir organizuoto socialinio gyvenimo teikiamas privilegijas.

Savo laiku šių eilučių autoriui yra tekę Dirvoje rašyti ir pavyzdžiais nurodyti, kaip mes praleidžiame progas ir nesugebame net įregistruoti organizacijų atitinkamose įstaigose, kad aukos toms organizacijoms išlaikyti būtų atskaitomos nuo mokesčių. Bet esame atsilikę ne vien šioje srityje.

Mūsų dėmesys daugiausia skiriamas proginei reprezentacijai, mažai ar visiškai nesidomint organizacijomis ar institucijomis, kurios tai reprezentacijai kartą per metus sudaro sąlygas. Tiek turtingose labdaros institucijose, tiek pajėgose ir įtakingose ūkinės organizacijose, nekalbant jau apie politinius klubus, mūsų reprezentacija prasideda ir baigiasi su tautiniu šokių ar daina pasirodant tų organizacijų karnavaluose, o jei sąlygos reikalauja — parodome gražius mūsų šeiminių kulinarijus sugebėjimus.

Mus kviečia svečiais ten, kur mes galėtume būti šeiminių tarpe. Mes džiaugiamės, kad mus kviečia, bet nerodome susidomėjimo gilesniu ryšiu ir perėjimu iš reprezentacinio vieneto į vienetą, teikiantį abipusę naudą.

Būti sunku tatau pavadinti mūsų įgimtu kuklumu. Atrodo, kad tai greičiau yra mums nuostolingas mūsų pačių neapdairumas.

(j. č)

DEŠIMTMETIS PALMIŲ PAVĖSYJE (6)

Aiška ir beveik normalu, kad Mykolui Biržiškai persikėlus gyventi į visiškai skirtingą visuomeninę aplinką ir į pirmiausia "gerai įsikurti" užsimojusį praktiškų tautiečių bendruomenę, neišvengiamai turėjo įvykti incidentų ir konfliktų. Čia gi nebuvo nei lietuviško universiteto, nei gimnazijų, nei tų apšvičtų intelektualinių sluoksnių ar vadovaujančių politinių institucijų, tarp kurių anksčiau visuomet sukosi jo tikrojo gyvenimo srautas.

Bet ir tą esminį trūkumą jis mėgino atlaikyti didvyriškai.

Ir per daugiau nei dešimtmetį tik dėl vienos jo paskaitos dėdė Mykolą pastebėjau tikrai nusivylusį ir net susikrėtusį. Tai buvo netrukus po jo atvykimo į Los Angeles, kai viena lietuvių studentų grupė pasikvietė jį į savo pobūvį paskaitai. Jis tuo džiaugėsi ir gerai pasiruošė savo paties pasirinkta tema apie Vilniaus universitetą ir bendrai apie Lietuvos aukštųjų mokyklų istoriją. Taip į šią mielą jam temą įsigyveno ir išsibėgėjo, kad paskaita užtruko lygiai tris valandas. Tik vėliau jis patyrė, kad su tokia paskaita mūsų jauniems "akademikams" jis pasirodė, kaip tikras "teroras", ir, kad daugiau šioji grupė jo niekada nebekvieš į savo pobūvius.

Per paskaitą studentai išlaikė privolaus mandagumą ir ramiai išsėdėjo, bet vėliau nesivaržant pliaupė, kaip "baisios" buvo šios trys valandos, gi savo leidinėlyje net parašė su pašaipa, jog trijų valandų paskaitos kantrus išklausymas esąs nesugriaujamasis jų "tautinio pasiaukojimo" įrodymas...

Dėdė Mykolas, visada santūrus ir atsargus su žodžiais, čia nebeįskentė ir vieną kartą vėliau, kalbantįs mūsų jaunimo temomis, gana karčiai nusiskundė:

-- Blogai! Jei lietuvių studentas, einąs mokslą Amerikos universitetuose, visai nesidomi ir ignoruoja savo tautos aukštųjų mokyklų praeitį ir patyrimus, tai jis vėliau niekad nesusiras savo tautos pajėgumo ir vertės. Jis mokės tik žavėtis ir girtis svetimais blizgučiais ir savo tautai bus tuščias pasipūtėlis ar visai jai nutruks. Iš tokio mūsų tauta mažai turės naudoti, ypač jos sunkiais laikais..."

Ir Mykolas beveik neapsiriko: iš tos grupės jau baigusią akademikų gal tik pusantro žmogaus aktyviai tebedalyvauja naudingame politiniame ar kultūriniame lietuviškos visuomenės gyvenime.

***

Įstrigo man atmintin ir kitas atvejis, daugiau priešingo pobūdžio.

Viename Lietuvos Nepriklausomybės Tautos suruoštame Vasario 16 minėjime Mykolas Biržiška buvo pakviestas pasakyti proginę prkalbą gausiai susirinkusiems tautiečiams didelėje restorano salėje prie vakarienei paruoštų, užkandžiais jau apkrautų stalų. Apiepusvalandį jam iškalbėjus, ėmė justis ir girdėtis minėjimo dalyvių nerimas, šnibždėjimai ir marmėjimai, peilių ir šakutinių barškėjimai. Prelegentas tat ryškiai pastebėjo, ėmė nervuotis, savo žodžius dirbtinai trumpinti ir nebevystrydamas toliau temos staiga užbaigė... atsiprašymu, kad gal per ilgai juos užgailinęs ir trukdęs lais-

vai pavakarieniauti. Jistik galvojė, kad vis dėlto yra dalykų, kuriuos Vasario 16 proga reikėtų prisiminti ir apie juos pagalvo-

jas Kauno V.D. universitete, pati gražiausia, dvasiškai ir stiliškai puošniausia jo bet kada girdėta prakalba buvo ta, kurią jis pasa-

Buvę M. Biržiškos mokiniai ir gerbėjai D. ir B. Raily namuose buvo suruošę specialų ir privatų jo 75 metų sukakties proga pagerbimą. Profesorius geroje nuotaikoje atsako sveikintojams.

P. Jasiukonio nuotrauka

ti dabarties lietuviškų reikalų rūmuose...

Biržiškos prakalbai pasibaičius, keli išėjo į koridorių atsipūsti, ir čia Dr. Juozas Jurkūnas nebeišlaikė. "Kokia gėda! Koks chamizmas! Ir dar prie pakviestų amerikiečių svečių!" -- karščiausiai dūklų Juozas. "Čia buvo viena iš įdomiausių Biržiškos prakalbų, atskleidžianti naujų faktų, originaliai interpretuojanti mūsų praeitį, duodanti gaires atečiai, o mūsų tautiečiai -- tik ėsti, tik ryti ir dar savo marmėjimais trukdyti! Gėda... stačiai pasibaisėtina! Jei Biržiška kalbėtų ir dvi valandas ir pasakotų jau visiems žinomus dalykus, vistiek turėtume būti tiek išauklėti, kad ligi galo išklausytume. Jei kalbėtų net keurias valandas ar visą naktį, vistiek turėtume klausytis ir domėtis. Nes tai kalba Biržiška, kuris gal greit niekada nebeprabilis..."

Nebuvo jokių priešingų davyių nepritari Jurkūno protestui: tai buvo skaudi ir gaudi tiesa, ir šis šešėliškas atsiminimas, bent man, greit nepranyks.

Iš šių dviejų nuotykių tene-susidariai įspūdis, jog Biržiška kaip prakalbininkas ir paskaitininkas, Los Angeles gyvenimo laikotarpyje turėjęs tik nepasisekimų, nusivylimų ar buvęs vengiamas. Sunkumų susidarydavo daugiausia dėl to, kad jis į visus žinūrojo lygiomis ir nedarė skirtumo visuomet mišrioje publikoje su labai nevienodu ir nelygiu intelektualiniu pajėgumu. Jis visada turėjo didesnę ar mažesnę būrelį tikrai besidomiančių ir jo žodžius giliai įvertinančių klausytojų bei pašnekovų, kurie jo pasiilgdavo, laukdavo, domėjosi ir gėrėjosi. Ir tie šimtai jo prakalbų, paskaitų ar šiaip įvairių diskusinių pašnekėsių, jei būtų buvę užrašyti ar užrekorduoti, sudarytų šiandien storus toms jo raštų, gal net įdomesnių ir vertingesnių už daugelį kitų jo išspausdintų knygų.

***

Tačiau man, jo mokiniui ir pasikaitų klausytojui nuo 1927 metų, kada pradėjau literatūros studi-

kė Los Angeles lietuvių parapijos salėje, kada jam čia buvo suruoštas 75 metų amžiaus sukakties paminėjimas.

Po gausybės sveikinimų, linkėjimų, sparnuotų išgarbinimų ir dovanėlių, jis juto pareigą atsakyti savo dėkingumo jausmais ir ta proga plačiai kalbėjo ne tiek apie savo, kiek apie... savo tėvus, savo motiną ir tėvą Dr. Antaną Biržišką. Ir piešė vaizdą po vaizdo, kokios buvo anos gėdės lietuvių inteligentų šeimos, kokia dvasia gyveno, kokie grėsė tautos išnykimo pavojai, kokioje savo tėvų aplinkoje jis augo ir brendė, kokie jausmai ir motyvai padėjo jam tautiškai atgimti, kaip ėjo vingiuota ir laužtinė, bet nenu-trūkstanti lietuviškos dvasios gija, kurios viename gale jis atsiplėšė į naują tautinį Lietuvos kelią ir savo nuolatinėmis pastangomis bei laimingo likimo dėka tapo vienas iš formalių Lietuvos nepriklausomybės atstatymo liudininkų. Panašūs pavojai ir prarajos gresia ir dabarties užsienio lietuviams, kaip grėsė Lietuvos lietuviams per devynioliką šimtmetį. Kaip anuomet broliška tautiečių draugystė ir lietuviškos šeimos tai šen, tai ten sugebėjo kurstyti tautinius židinius ar naujai uždegti lietuviškos žiburėlius, taip ir šiandien -- jis tiki ir to trokšta -- tatau gali ir turi pasikartoti.

Ak, niekas neužrašė tos nuostabios prakalbos! Jos forma, stilius ir tonas neįmanomi perpasakoti. Ir jos turinį vargiai kas iš poros šimtų tos šventės dalyvių šiandien begalėtų tiksliai išatminties atkurti.

***

Sykį vienoje diskusijoje kalbėdamas lietuvių rezistencijos klausimais ir įtaigodamas reikalą daugiau skaitytis su mūsų veiklos realumu pagrindais, aš pavartočiau posakį apie mūsų praeities laikų nerealią "Aušros" romantiką... Biržiška tuojau pat po tų žodžių mane pertraukė įsikidamas: -- "Na, tik jau nekalbėk apie nerealią Aušros romantiką! Tai buvo romantika, bet labai reali ir labai tikusi to laikotarpio sąlygoms. Romantiniai

BRONYS RAILA

Aušros grūdai gerai dygo ir greit išaugino nepaprastą derlių... Reikėjo tik tvirtai tikėti tuo, kas tuomet buvo dar romantika ir legenda -- liuvių tautos atgimimas laisvei ir vėliau nepriklausomybei".

Šie žodžiai gal tikėtų keldrožiu tikrajam Mykolo Biržiškos būdai suvokti. Jie įsidėmėtini ypač dabar, kai Amerikos lietuviai vis dažniau įsimėgaujia pragmatiškai kelti klausimus, ar dar yra realių duomenų Lietuvos nepriklausomybei atstatyti, ir tūli vis prieina išvadą, jog tai galėsią įvykti ne tuojau, labai negreita ar gal niekada neįvyksią. Tokie "pragmatikai", oportunistai ir alibi ieškotojai ne kartą už akių pasakydavo ir apie Mykolą: "Žinoma, Biržiška kitaip negali kalbėti, jis turi tik taip kalbėti"...

Oportunistai tačiau buvo užmiršę, kad Biržiška taip kalbėjo ne pirmą kartą. Jis taip kalbėjo ir tuo tikėjo dar šio šimtmečio pradžioje, dar prieš Pirmąjį Pasaulinį Karą, kai irgi nebuvo daug realių vilčių greit iškovoti laisvę ir kai daugelis tebegalvojo, jog Lietuvos nepriklausomybės laikai gal niekada neišauš. Bet tautos laisvės idealas ir valstybinės nepriklausomybės principas jam buvo keldrožiai, veiklos akstinai, galutiniai ir nelygstami tikslai visomis aplinkybėmis ir visais įmanomais būdais. Ir todėl jis didžiai vertino tų principų bei idealų "romantiką" -- ir ne tiek deklamacinę, o visuomet pagrįstą giliausiu ir atkakliausiu tikėjimu.

Ir kai įvairūs pašnekovai kartais jį erzinančiai ir provokuojančiais paklausdavo: "Profesoriau, ar dar tiki, kad grįši į laisvą Lietuvą?" -- jis nedvejo-damas tuojau pat atreždavo:

-- "Aš ne tik tikiu, bet ir žinau, kad grįšiu!"

Ir kai kada, truputį lukterėjęs dar kartą pergalvojęs ir nusišypsojęs, pridėdavo:

-- "Gyvas ar miręs, bet vis tiek grįšiu".

(Bus daugiau)

NAUJOS IDĖJOS
NAUJAI ERAI
APDRAUDA?

Pasitikrink

NATIONWIDE

dėl naujų idėjų!

- ☐ AUTOMOBILIŲ APDRAUDA
- ☐ NUO GAISRO APDRAUDA
- ☐ GYVYBĖS APDRAUDA
- ☐ NAMŲ SAVININKŲ
- ☐ MOKSLO
- ☐ PASKOLŲ
- ☐ NELAIMIŲ IR LIGOS
- ☐ PENSIJOS

Nationwide turi naujų idėjų jūsų apsidraudimui, kad išpildžius bet kurį apdraudos reikalavimą už jums įmanomą mokesť. Patikrinkite jus įdomaujantį planą ir kontaktukite:

L I E T U V I
J U O Ž A B A L N I Ų
(JOSEPH BROOKS)
5359 Decker Rd.
No. Olmstead, Ohio
Telef. 777-2155

NATIONWIDE
Nationwide Mutual Insurance Co.
Nationwide Life Insurance Co.
Nationwide Mutual Fire Insurance Co.
home office: Columbus, Ohio

Skulptorius Petras Aleksa prie savo premijuotos skulptūros "Vaizduolė". V.A. Račkausko nuotrauka

VIEŠĖDAMI CHICAGOJE PIRKITE NAUJOJE MODERNIOJE

MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĖJE

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. Janušaitis ir J. Mažeika

ČIA GERIMUS PIRKSITE TIKRAI PIGIAI! TIK KELETAS PAVYZDŽIŲ

1. ANTIQUE. Four Roses 86 proof Str. Burb. Whiskey	5th \$3.98
2. BARNETT Prancūziškas konjakas	5th \$4.98
3. KRON BRANNVIN AQUAVIT švediška	5th \$3.98
4. Import. 6 metų CANADIAN WHISKEY	5th \$3.98
5. NAPOLEON FRENCH BRANDY	5th \$3.35
6. METAXA. Graikų brandy, 90 proof	5th \$5.75
7. VAT 69 SCOTCH Whiskey	5th \$4.98
8. BORDEAUX French vine	5th \$0.98

Be to, didžiausias pasirinkimas importuotų maisto produktų iš viso pasaulio kraštų.

KĄ CHRUŠČIOVAS IŠGIRDO IŠ BRAZILIJOS LIETUVIŲ

Rugsėjo 7 d. Rio de Janeiro mieste prieš Sovietų ambasados rūmus įvyko demonstracija su plakatais. Demonstrantai įteikė Sovietų ambasadai raštą, reikalaujant išleisti iš Sovietijos apie 1000 šeimų, Brazilijos piliečių, kuriems sovietų valdžios organai daro sunkumų išvykti. -- Daugumą tų šeimų sudaro lietuviai ir jų vaikai, gimę Brazilijoje, -- kurie po antro pasaulinio karo suvilioti komunistų propagandos nuvyko Lietuvon.

Rašte reikalaujama duoti laisvą išvykimą, ir nurodoma, kad Brazilijos ambasada Maskvoje turi visas detales, liečiančias šių piliečių reikalus. -- Po pusvalandžio buvo pasiūsty pasdemonstrantus du valdininkai, kurie pakvietė atstovybės pasikalbėti. Į tai buvo atsakyta, kad kalbėtis jie turi su Brazilijos atstovu Maskvoje arba su Brazilijos užsienio reikalų ministerija. Jau metų metais, kaip trukdomas Brazilijos piliečių iš Sovietijos išvykimas. Sovietų vyriausybė neranda net reikalinga atsakinėti šiuo reikalu į Brazilijos vyriausybės raštus.

Demonstracija ir pikietavimas vyko labai tvarkingai visą dieną. Per tą laiką praėjo ir pravažiavo nemaža žmonių. Visi jie iki vieno reikšdavo užuojautos ir simpatijos, vieni plodavo, kiti mosikuodavo rankomis. Neatsirado nei vieno, kurį gintų komunistų reikalus. Brazilai yra dideli patriotai ir kadangi liečiami Brazilijos reikalai, tai visa publika, net negrai ir mulatai, o ypač moksleiviai, labai karštai reikšdavo savo jausmus. Teko visą laiką daboti, kad neįvyktų išsiškimo. Demonstrantai buvo daugumoje lietuvių kilmės Brazilijos piliečiai.

Brazilijos valdžios organai nedarė jokių kliūčių šiai tvarkingai ir taikingai demonstracijai. Tos pačios dienos vakare demonstracija buvo rodoma per televiziją, o kitą dieną didieji Brazilijos laikraščiai įdėjo labai palankias žinias ir fotografijas.

Rugsėjo vidury vienas atstovų užklauso: kiek Brazilijos piliečių sovietai laiko prievarta Sov. Sąjungoje, neduodami vizos. -- Į tai atsakė užsien. reikalų komisijos narys, pranešdamas, kad Brazilijos atstovybėje Maskvoje yra užregistruotų išvykimui 800 šeimų, kurie turi dokumentus ir kuriems iš Brazilijos pusės ne-

būtų jokių kliūčių įvažiuoti. Tačiau Sovietų valdžia turi labai savotiškas pažiūras į pilietybės reikalus: "jie skaito savo piliečiais asmenis iki trečios kartos, kitaip sakant pas sovietus galioja "kraujo ryšis", iki anūkų. -- Tačiau iš tikrųjų, būtų virš 1000 šeimų, daugumoje lietuvių, kurie norėtų išvykti.

Panašios žinios laikas nuo laiko perduodamos per Brazilijos televizijos stotis, laikada su labai dramatiškomis detalėmis. Vienas Brazilijos misijos narys papasakojo per televiziją kaip yra įbauginanti Brazilijos piliečiai Sov. Sąjungoje, kad viena lietuvių šeima kalbėjo su juo braziliskai patydomis, ir slaptai įmetė jam į kišenę raštelį ir raktą nuo buto, kuriame jie Maskvoj apsisistoję, nes bijojo su juo vėl kalbėtis. Daroma kliūčių net kalbėtis telefonu, -- dažnai besikalbant, telefonas nukertamas.

***

Atvykstantieji iš Lietuvos pasakoja kada kada labai įdomių dalykų. Prieš metus atvykusi T. Šeima papasakojo, kaip jai pavyko išsprukti. Sūnus, kuriam artinosi 18 metų, tai yra karo prievolės atlikimo laikas, sugalvojo pasiūsti Naujokų Rinkimo komisijai, į registracijos punktą Sao Paulo mieste pranešimą, kad jį saisi būdamas Sov. Sąjungoje, yra "sutrukdytas" ir negalės laiku atvykti, kai bus šaukiama jojo klasė. Į tai oro paštu gavo iš Brazilijos krašto apsaugos Ministerijos raštą, su visais antspaudais, kuriame jam pranešama, kad jie pripažįsta laikiną jo "sutrukdytą", tačiau prašo neatidėliojant prisistatyti Naujokų šaukimo komisijon Sao Paulo mieste.

Turėdamas tokį raštą, vyrukas pradėjo veikti drąsiau. Gavęs raudonosios armijos šaukimo lapelį, nuėjo pas Kauno komendantą ir braziliskai jam pranešė, kad būdamas užsienietis, netarnaus svetimo kariuomenėje, nes pagal Brazilijos įstatymus, Brazilijos pilietis nustoja automatiškai pilietybės, jei tarnautų rusų kariuomenėje. (Daugelis nuėjo tarnauti rusų armijon karo prievolės atlikti, ir tai yra kaip tik tie, kuriems dabar Brazilijos atstovybė daro kliūčių atgal sugrįžti). Komendantas pradėjo rėkti, ir kumščiu daužyti stalą, girdi, sušaudysim kaipo dezertyrą, išsiųsime Si-

biran, o jis jam sako: "geriau mirti, negu čia toliau gyventi". Uždarė kalėjimą, iškvietė iš Maskvos portugalų kalbos vertėją. Buvo karo teismas, galų gale paleido, bet iš Sov. Sąjungos neišleido.

Nuvažiavo tada sūnus su tėvu Maskvon, prašė audiencijos pas patį Chruščiovą. Pirmą syk neprileido, bet nuvažiavus kitą syk Maskvon, po kokios savaitės laukimo, prileido. Pasikalbėjimas su Chruščiovu buvo labai ilgas, kaip jiems atrodo, keletą valandų.

Chruščiovas priėmė juos nebe sėdėdamas, bet beveik gulėdamas už stalo, išpūtęs savo pilvą, kalbėdamas išdidžiai, kaip kad kalba dvarponiai su kaimiečiais ar su baudžiauninkais, pakeltu tonu, kartas nuo karto daužydamas stalą kumščiu.

-- Kodėl gi norite išvykti, galų gale, kokią priežastį?

-- Dėl šalto klimato, dėl giminių, kurie liko Brazilijoje, ir draugų, mes negalime prisprasti prie to klimato. Chruščiovas pasiūlė juos perkelti į Krymą, ar kitą kokią šiltesnę klimatą. Kalbėjo vis tėvas, smarkiai prisibijodamas. Čia jau įsimaišė kalbon sūnus, ir paaiškino, kad nori išvykti dėl vargo, dėl blogo buto, dėl blogo maisto, dėl stovėjimų eilėse, dėl menko uždarbio. "Kapitalistinėse šalyse kiekvienas, kad ir biedniausias darbininkas turi savo atskirą virtuvę ir atskirą išvietę. Nereikia, kaip čionais prie išvietės eilėje stovėti, nereikia kelioms šeimoms bendroji virtuvė ant primusų virti". Tėvas iš baimės išbalo, o Chruščiovas atsisėdo įtemptai savo kėdėje. Jam pasidarė labai įdomu. Su labai liūdnų veidų, tęsė ilgai pasikalbėjimą. Pasirėmė ranka savo storą veidą ir klausėsi tyliai, nieko nesakydamas. Praėjo visa arogancija, visi stalo daužymai. Ant galo numojo ranka pasakęs, kad tokių jiems nereikia ir liepė patenkinti jų prašymą. Po to praėjo dar koks pusmetis, kol gavo vizą.

Žilių šeima atvyko Sao Paulin prieš porą mėnesių. Juos Santos uoste sutiko daug Brazilijos laikraščių reporterių ir per visą Brazilijos spaudą plačiu atgarsiu nuėjo jo pasakojimas su fotografijomis, įspūdingais ilgiais straipsniais. Papasakojo apie menką pragyvenimo lygį, pranešė apie uždarbius, apie kainas, ir t.t.

Šniekštų šeima atvyko liepos mėnesio gale ir apsigyveno pas švogerių Gritėną. Šniokšta, paprastas žmogelis, pasakojo giminėms, kad daugiausia jį nustatė rusų monopolistų saivaliavimas: Pir

Gražiai pavykusios madų parodos Jaunimo Centre modeliutojos. Stovi iš kairės: P. Vaitaitienė, N. Manelienė, G. Baliūnaitė, M. Memėnaitė, E. Kučindienė, O. Baulienė, M. Kripiškauskienė, N. Vengrienė, S. Oišauskienė. Parodą ruošė M.N. Pr. Seselių remėjų Cicero skyrius ir gautas pelnas 800 dol. buvo paskirtas senelių prieglaudos statybai Putname.

mą mėnesį dirbo Vilniaus fabrike iš visų jėgų, sąžiningai, kaip įsitikinęs komunistas, kiek tik jėgų užteko. Gavo 170 su viršum rublių mėnesinės algos. Kitą mėnesį, taip pat bedirbdamas, gavo tik 92 rublius, o trečią tikėtai apie 70 rublių. Nuėjo skystis, o

jam atsakė: jeigu kiti darbininkai tik 50 rublių begaudami gyvena, tai ir tu gali už 70 rublių pragyventi. Nevalia dirbti mažiau kaip tie kurie gauna 50 rublių. Būsi apkaltintas sabotažu ir gali pakliūti Sibiran. Tad turėjo dirbti kiek galėjo, iš visų jėgų,

nežmoniškai eksploatuojamas socialistų monopolinių trestų. Lietuvoj išbuvo apie trejetą su viršum metų.

Labai naudinga pamoka tamsuoliams komunistams. Bet tie, kurie grįžta, jau visiškai pagydyti nuo komunizmo. (hm)

MOKAME

4 1/2 %

metinį dividendą už visas taupymo sąskaitas.

MUTUAL FEDERAL BENDROVĖS REKORDAS...

- Įsteigta Chicagoje 1905 metais.
- Nuo 1905 metų pergyvenom karus, ekonomines depresijas, panikas ir krizes, tačiau visiems savo taupytojams išmokėjom kiekvieną sutaupytą dolerį.
- Jūsų pinigus galima perkelti iš kitur, jei atnešite savo banko knygutę.
- Pinigų taupymui nereikia važinėti, juos galite atsiųsti paštu, nes mes apmokame visas pašto persiuntimo išlaidas.

MUTUAL FEDERAL SAVINGS and Loan Association

Chartered and Supervised by the United States Government
2202 W. CERMAK ROAD • CHICAGO 8, ILLINOIS
 Phone: Virginia 7-7747 John J. Kazanuskas, Pres.

KAI RUSAI ATEINA

(IŠTRAUKA IŠ KNYGOS "WENN DIE RUSSEN KOMMEN")

29

ROBERT RAID

Malkas nusisuka ir įveda žvilgsnį į stalo plyšį.

-- Tu juk žinai, kad priklausau partijai ir tuo pačiu buvau įkeltas į naikinamuosius batalionus. Du kartus su NB vyrais buvau išvykęs -- daugiau jau negaliu -- nenoriu šiai gaujai priklausyti.

-- Bet kodėl gi?

-- Nes tai yra ne kova, o žudynės. Dar daugiau -- žvėriškumas!

-- Suprantu. Tai kodėl iš viso važiuoji?

Jis vėl atsiska į mane.

-- Tu šaipaisi, Raidai! Tu pats gerai žinai, kad man reikia, esu priverstas važiuoti.

-- Ir tas man ne naujiena, Malkai! Bet -- kaip gi aš galiu čia tau padėti?

Lengvas šypsny perbėga jo veidu.

-- Ar negalėtum pasikalbėti tuo reikalu su Roogu, Man žinoma, kad Roogas tavęs išklauso net ir tada, kai tu jam kalbi tokius dalykus, kokių niekas kitas jam negali pasakyti. Jis man pats tą pasakojo, Raidai. Tu esi jo silpnoji vieta. Paprašyk, kad jis mane iš naikinamųjų batalionų atleistų.

-- Roogas šito negali!

-- Žinoma, jis gali! Juk visos tekstilės įmonės yra jo žinioje, ir Roogas gali pareikalauti, kad didžiausios šios gamybos šakos direktorius nuo išvykų su naikinamaisiais batalionais būtų atleistas.

Pakišu jam cigaretę.

-- Tu klysti, Malkai! Aš esu giliausiai įsitikinęs, kad ir pats Roogas nenori šiems batalionams priklausyti ir su jais vykti, bet jis turi! Jeigu tekstilės industrijos vyriausios direkcijos viršininkas nuo šios prievolės neatleidžiamas, tai kaip jis gali nuo to atleisti fabrikėlio direktorių? Juk pats žinai, kad partijos darbas ir jos reikalai stovi virš visko!

Malkas tik sugniaužia rankas.

-- Suprantu. Bet Hoffas taip pat priklauso partijai ir pats niekad nevažiuoja.

-- Hoffas! Hoffas prilaušo ypatingai klasei.

Malko veide pasirodo prakaito lašai.

-- Bet ką gi man daryti, Raidai? Pats suprask -- aš negaliu šiose niekšybėse dalyvaui. Esu juk padorus žmogus.

Aš pasilenkiu arčiau jo:

-- Turi dvi galimybes, arba vykti su naikinamaisiais batalionais,

arba pasitraukti į mišką.

-- Pas miško brolius?

-- Taip.

Jis papurto galvą.

-- To tai negaliu, Raidai! Juk aš vienas iš pirmųjų po birželio 21-sios įstojau į partiją, tapau direktorium, vėliau priklausiau naikinamiesiems batalionams -- ir dabar pas miško brolius. Ne, Raidai.

-- Bijai, kad tave gali nudėti? Gal būt jie tą ir padarys. Bet aš tikiu, kad tu gali daug gero padaryti išėjęs su ginklu kovoti už tėvynę.

Po ilgesnės tylos Malkas vėl atsiliepia tyliu balsu:

-- Ne, Raidai. Aš nebijau. Bet -- aš esu komunistas! Įstojau į partiją ne dėl to, kad tapčiau direktorium. Seniai aš buvau komunistas ir dabar toks esu. Bet juk tas nieko bendro neturi su naikinamųjų batalionų žvėriškumu! Negaliu juk išeiti kovot prieš komunizmą. Štai kas! Jeigu aš tą galėčiau, nebūčiau į tave kreipėsis. Supranti?

-- Suprantu. Tu negali prieš komunizmą kovoti, bet ir nenori partijos įsakymų vykdyti! Esi tik nuskuręs niekšas, Malkai!

Jis atsistoja:

Tikrai, tu nežinai jokios išeities, Raidai?

-- Ne! Šiuo atveju ne. Arba tu kausiesi už rusus naikinamųjų batalionų eilėse, arba išeisi į miškus ir kovosi --

-- Užteks, Raidai!

Atsisistoju ir aš.

-- Atsakyk man tik, Malkai: naikinamųjų batalionų eilėse būdamas, ar tu kovoji už komunizmą?

Jis nusišluosto kaktą.

-- Kaip tik to paties savęs klausiu jau kelios savaitės. Matai. Staiga jis atsiska į mane:

-- O kaip tu, Raidai?

Aš tik nusišypsau.

-- Aš esu žuvis žmogus, Malkai.

-- Žuvis? Kaip tą suprasti?

-- Greit paaiškės. Gal būt net labai greit.

Malkas paduoda man ranką.

-- Taip kalbasi tikri vyrai, Raidai, nors abu stovime priešin-gose pusėse.

*

Einu namo neskubėdamas. Mieste girdisi liūdna estiška daina. Šią dainą dainuoja estų vyrai, vežami į uostą arba į stotį. Jų kelias į tamsą, į sibiriską šaltį.

Elfi atidaro duris. Jos akys užvertkos.

-- Kas yra, mažyte?

Ji priglaudžia galvą man ant krūtinės.

-- Julius siunčia tau linkėjimus.

-- Matei jį?

-- Taip. Eidama namo susidūriau su vyrų kolona -- juos vedė į uostą. Atpažinau Julij ir paėjėjau su juo keletą žingsnių.

-- Galėjai persimesti žodžiu?

-- Taip. Nors kolona buvo lydimą ginkluotų raudonarmiečių, tačiau tiek daug verkiančių moterų, kad rusai negalėjo visų atmušti.

-- Prašė pasveikinti tave ir draugus pridurdamas, kad jis tikėjęs, jog bus vyrai vežami traukiniu. Tada būtų galėjęs kaip geležinkelietis išsisukti. Dabar juos išveža laivu. Kaip manai -- matysime mes dar jį?

-- Nežinau, Elfi. Labai abejotina, ar nors vienas iš tų vyrų kada pamatys savo tėviškę. Bet jeigu kas nors iš jų grįžti, tai Julius būtų pirmas! Julius yra gudrus -- kietas ir labai gudrus!

Elfi užmerkia akis.

-- Jis tikrai sugrįš.

*

Roogas pašaukia mane. Jis sėdi prie rašomojo stalo, veide tamsūs šešėliai.

-- Sėsk, Raidai. Turiu su tavim pakalbėti.

Klausau, drauge Roogai.

Ramus jo žvilgsnis nukreiptas į mane.

-- Raidai. Noriu su tamsta pakalbėti ne kaip su įstaigos vedėju, bet kaip su žmogum. Supranti?

-- Aišku -- kaip žmogus.

Roogas pritariau linktelė.

-- Puiku, Raidai. Klausyk -- aš turiu seną motiną. Aš pats savo gyvenimu jai pridariau daugybę rūpesčių, skausmų, nusivylimų. Tau aišku, Raidai, kaip fronte reikalai! Aš pats nežinau, kiek dar begyvensiu ir kas bus su manimi. Pribijau, kad atėjus vokiečiams gali būti keršijama senai moteriškei. Dėl manęs, Raidai. Be savo motinos nieko kito neturiu. Norėjau ją į Rusiją išsiųsti, nors žinau, kokios tenai gyvenimo sąlygos, bet vis tik ji būtų saugi. Šiandiegi Centro komitete paaiškino, kad estų komunistų artimųjų evakuacijai trūksta transporto priemonių!

Jis piktai nusijuokia.

-- Taip, taip, Raidai! Kiti žmonės važiuoja su visom šeimom, ryšuliais ir net baldais liuksusiniuose vagonuose, bet mūsų motinoms, žmonoms ir vaikams nelieka vietos.

-- Ką aš galėčiau jai -- jūsų motinai padėti?

Roogas atsisėda taip, kad visas jo veidas šešėlyje.

-- Raidai! Kai vokiečiai ateis, manęs čia nebus ir mano motina liks be globos. Supranti, ką sakau? Bet patsai turėsi galimybės pasirūpinti mano motina, žinoma, jeigu pats išliksi gyvas, kol vokiečiai ateis! Sutinki pasirūpinti mano motina?

-- Taip, Roogai!

-- Jis atsistoja.

-- Galiu aš tavim remtis, Raidai?

Jam ištiesiu ranką:

-- Tamstos motinos niekas nepalies, jeigu aš gyvas būsiu! Roogas be žodžio paspaudžia mano ranką.

Lietuvos Kariuomenės šventės minėjimas

Šiemet Clevelando Ramovėnai Lietuvos Kariuomenės šventės minėjimą Clevelande rengia lapkričio 23 d., šeštadienį, Šv. Jurgio lietuvių parapijos salėje.

Programoje: 1) Minėjimo įvadinis žodis. 2) Vl. Braziulis yra paruošęs montažą iš Lietuvos Kariuomenės atsikūrimo ir kovų dėl Lietuvos laisvės bei nepriklausomybės apgynimo, kuris bus vaidinamas šventės minėjimo metu. 3) Čiurlionio ansamblis, vad. muziko Alf. Mikulskio, atliks dalį meninės programos. 4) Vaisės ir šokiai.

Clevelando liet. visuomenė kviečiama gausiai šiam

Lietuvos Kariuomenės pagerbime dalyvauti. Kvietimai jau dabar galima gauti pas Ramovės valdybos narius.

Henr. Macijauskas, Vilties spaustuvės linotipininkas, šiomis dienomis persikėlė gyventi į Čikagą. Ilgamečiui bendradarbiui Dirvos ir Vilties spaustuvės kolektyvas linki sėkmės, kuriantis lietuvių išeivijos sostinėje.

Karolis Morkūnas, ALTS-gos valdybos narys, su ponia ir visa šeima džiaugiasi susilaukę naujagimio, 10 sv. 7 uncijų sūnaus.

Rinkliava Lietuvos laisvės kovų invalidams

Dalis Lietuvos laisvės kovų invalidų, artėjant komunistinės Rusijos kariuomenei į Lietuvą, pasitraukė iš savo krato ir emigravo į Ameriką. Sunkiai jų materialinei būklei pagerinti, Ramovės skyriai kiekvienais metais vykdo aukų rinklia-

vas ir surinktas aukas per Ramovės centro valdybą pasiunčia invalidų sudarytam jų šalpos komitetui.

Clevelando Ramovės valdyba aukų rinkimo lapus jau išdalino. Aukų rinkimas tęsis iki š. m. lapkričio 23 d.

Kiek aukų bus surinkta, L. Kariuomenės šventės minėjimo metu bus pranešta salėje, gi aukotojų pavardės ir paaugotos sumos bus paskelbtos spaudoje.

Ramovės valdyba tiki, jog ir šiais metais Clevelando visuomenė bus duosni ir sušels Lietuvos laisvės kovų invalidus. L. Žvirkalnis

Parodos uždarymas

Sekmadienį, spalio 13 d., buvo uždaryta dail. A. Galdiko paroda. Parodos uždarymo trumpos ceremonijos įvyko 5 val. vak. Čiurlionio ansamblio namuose.

Iš 31 parodoje išstatyto paveikslų 20 buvo parduoti atidarymo dieną. Parodos ruošimo darbą atliko Tėvynės Garsų radijo vedėjas J. Stempužis ir komiteto nariai: M. Lenkauskienė, M. Nasvytis, J. Pivoriūnas, V. Raulinaitis ir A. Vaikšnora. Čiurlionio ansamblio namus į jaukią galeriją pavertė darbščios Vyt. Sutkauskos, P. Maželio ir J. Mockaus rankos. Parodos atidarymo iškilnėse dalyvavusiems svečiams vaisės surengė Dr. V. Adomavičienė ir Tėvynės Garsų radijo moterų skyriaus redaktorė M. Lenkauskienė.

IŠNUOMOJAMAS BUTAS

4 kambariai ir vonia

7415 Cornelia Ave.
Skambinti RA 1-2393

SAVININKAS PARDUODA namą 185 gt. rajone, Didelis Colonial stiliaus, 1 1/2 vonios, ugniakuras, 1 1/2 garažo.
KE 1-9189.

PARDUODAMAS NAMAS
2 šeimų, 5-5 kamb., E. 143 gt. į pietus nuo St. Clair; arti susiekimo, krautuvų, mokyklų ir t.t. Lietuvis savininkas.
Skamb. GL 1-8729 (127)

Svarbus pranešimas siuntinių į Lietuvą siuntėjams!

Artinasi Kalėdos, dabar yra pats laikas siuntinius siųsti, kad jie Lietuvoje šventėm būtų gauti.

Viena iš patikimiausių Amerikoje siuntimo firmų yra licenzijuota bendrovė Cosmos Parcel Express Corporation, per kurią siuntiniai yra betarpiškai siunčiami tiesiai į Vilnių.

Šios bendrovės du lietuviški skyriai randasi Chicagoje: 3212 So. Halsted St., tel. CA 5-1864 Chicago 8, III.; 2439 West 69th St., tel. WA 5-2737 Chicago 29, III.

Siųsdami per tas lietuviškas įstaigas siuntinius, Jūs esate pilnai garantuoti, jog siuntiniai bus tvarkingai supakuoti, tuoj pat išsiųsti tiesiai į Lietuvą ir pasieks gavėją po 5-6 savaitių.

Ten pat didžiausias pasirinkimas, urmo sandėlio kainomis visų medžiagų ir prekių kurios tinka siuntimui.

Cosmos įgaliotu atstovu Chicagoje yra Edvardas Žukauskas.

Šitoje firmoje pradėjo taip pat dirbti, ilgą laiką toje srityje dirbęs ir siuntinių siuntėjams žinomas Vytautas Žukauskas.

Taigi visais siuntimo ir informacijų reikalais kreipkitės paminėtu adresu 2439 W. 69 St., tel. WA-5-2737 arba 3212 So. Halsted St., tel. CA 5-1864. Būsime tikrai kuo geriausiai aptarnauti ir pilnai patenkinti.

PETKUS
LAIDOJIMO ĮSTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO
2533 W. 71 St. Tel. GR 6-2345-6

CICERO ILLINOIS
1410 S. 50 Ave., Tel. TO 3-2108-9

TRYNS MODERNIOS KOPLYČIOS

PARENGIMŲ KALENDORIUS

SPALIO 19 D. Lithuanian Village Bendrovė rengia balių.

LAPKRIČIO 9 D. ALT Clevelando Sk. ruošiamas 1863 m. sukilimo minėjimas, Šv. Jurgio parapijos salėje.

LAPKRIČIO 23 D. Kariuomenės šventės minėjimas Šv. Jurgio parapijos salėje. Ruošia LVS Ramovė.

GRUODŽIO 29 D. Lit. Vysk. M. Valančiaus mokyklos kalėdinė eglutė.

SAUSIO 5 D. Šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos kalėdinė eglutė.

SAUSIO 11 D. 1964 -- Korp! Neo-Lithuania tradicinis balius.

SAUSIO 18 D. Lietuviams Būdžiams remti valdyba ruošia blynų balių-vakarą Šv. Jurgio parapijos salėje.

VASARIO 8 D. LTM Čiurlionio Ansamblio metinis koncertas - balius Šv. Jurgio parapijos salėje.

KOVO 15 D. L.T.M. Čiurlionio ansamblio metinis koncertas Cleveland Institute of Music salėje.

IŠNUOMOJAMAS 5 KAMBARIŲ BUTAS

virš Superior Savings & Loan Assn. patalpų, East 68 ir Superior Ave. kampas.

Teirautis telefonu:
HE 1-2497

Užsisakykite knygas Dirvoje

Dirvos administracija mielai patarnauja tiems mūsų tautiečiams, kuriems knygą neparanku įsigyti dėl gyvenamos vietos ar kitų aplinkybių, tačiau, kurie myli lietuvišką žodį, kūrybą, ir kurie mielai norėtų ne tik papuošti lietuviškoms knygoms savo knygų lentynas, bet ir tąja ar kita knyga norėtų susipažinti ar ją panaudoti kaip dovaną.

Čia patiekiame dalį knygų sąrašo. Stengsimės jį papildyti. **Prašome jį išsikirpti ir pasaugoti ateičiai, nes ne visą laiką galėsime jį įtalpinti Dirvoje.**

Pasirinkę knygą, atsiųskite čekį atitinkamai sumai ir už poros dienų knyga ateis pas jus paštu.

LITUANISTIKA, MEMUARAI, ALBUMAI:

Prof. V. Biržiška, ALEKSANDRYNAS I ir II tomai	\$7.50
DABARTINIS LIETUVIŲ KALBOS ŽODYNAS	\$12.00
M. Krupavičius, LIETUVIŠKOJI ISEIVIJA	\$2.00
Dr. A. Šapoka, LITHUANIA THROUGH THE AGES	\$3.50
VI. Vijeikis, LIETUVA — MANO TĖVŲ ŽEMĖ	\$7.00
L. Valiukas, LITHUANIA LAND OF HEROES	\$4.75
V. Sruogienė, LIETUVOS KULTŪROS ISTORIJS BRUOŽAI	\$2.00
L. Dambrūnas, LIETUVIŲ KALBOS SINTAKSĖ	\$2.50
V. Kavolis, LIETUVIŠKASIS LIBERALIZMAS	\$3.00
M. Biržiška, LIETUVIŲ TAUTOS KELIAS	\$3.00
R. Skipitiš, NEPRIKLIAUSOMĄ LIETUVĄ STATANT	\$5.00
V. NAGIUS-NAGEVICIUS	\$6.00
J. Petraitis, KAIP JIE MUS SUSAUDE	\$1.80
Dr. Jonas Balyš, LIETUVIŲ TAUTOS LOBYNAS	\$3.00
Jonas K. Karys, NEPRIKLIAUSOMOS LIETUVOS PINIGAI	\$5.00
Bronys Raila, TAMSIAUSIA PRIEŠ AUŠRĄ	\$5.00
Bronys Raila, IŠ PASKENDUSIO PASAULIO	\$5.00
J. Bachunas, VANAGAITIS	\$2.00
Dr. J. Prunskis, VYRAI KLYSTKELIUOSE	\$3.00
J. Andriūnas ir P. Svyrius, LIETUVA TIRONŲ PANČIUOSE	\$1.50
P. Andriūso ir VI. Radzevičiaus, BLEZDINGELES PRIE TORRENTO	\$2.00
AUSTRALIJOS LIETUVIŲ METRAŠTIS	\$10.00

ROMANAI, NOVELĖS, POEZIJA:

R. Spalis, ANT RIBOS	\$4.00
R. Spalis, ANGELAI IR NUODEMĖS, novelės — kietais viršeliais	\$2.00, minkštais — \$1.50
F. Neveravičius, BLAŠKOMOS LIEPSNOS, 2 tomai po	\$2.0
V. Ramonas, DAILININKAS RAUBA, novelės	\$3.50
V. Ramonas, CROSSES (angliškai)	\$4.00
V. Ramonas, MIGLOTAS RYTAS	\$2.00
St. Santvaras, Aukos TAURĖ, poezija	\$2.50
A. Skėma, BALTA DROBULĖ	\$1.50
Alė Rūta, BROLIAI	\$1.50
Alė Rūta, — MOTINOS RANKOS	\$4.00
Alė Rūta, PRIESAUKA	\$3.25
Alė Rūta, ŽVAIGŽDĖ VIRSUM GIRIOS	\$4.00
Alė Rūta, Į SAULĖTEKĮ	\$1.50
Pulgis Andriūšis, DAINA IŠ KITO GALO	\$2.00
J. Švaistas, JO SUZEDĖTINĖ	\$4.00
J. Švaistas, PETRAS ŠIRVOKAS	\$2.75
J. Švaistas, ELDORADO	\$1.80
Jurgis Glianda, HOUSE UPON THE SAND (angliškai)	\$3.95
Jurgis Glianda, IKARO SONATA	\$2.00
Jurgis Glianda, NAMAI ANT SMĖLIO	\$2.00
V. Volertas, UPĖ TEKA VINGIAIS	\$3.50
Jonas Grinius, GULBĖS GIESMĖ (drama)	\$3.00
LITHUANIAN QUARTET	\$4.95
LITHUANIAN FOLK TALES	\$4.50
SELECTED LITHUANIAN STORIES	\$5.00
V. Kavaliūnas, KALNŲ GIESMĖ	\$2.50
Alg. Mackus, NEORNAMENTUOTOS KALBOS GENERACIJA IR AUGINTINIAI, poezija	\$3.00
Alg. Mackus, JO YRA ŽEMĖ, poezija	\$2.75
Maironis, JAUNOJI LIETUVA — kietais viršeliais	\$2.00, minkštais — \$1.50
M. Vaitkus, MISTINIAMĖ SODE	\$3.00
A. Giedrius, PASAKĖČIOS	\$2.00

A. Nasvytis, LEAVE YOUR TEARS IN MOSCOW	\$3.95
St. Būdavas, LORETA	\$1.80
I. Simonaitytė, AUKSTŲJŲ ŠIMONIŲ LIKIMAS	\$3.50
A. Baranauskas, KALVOS IR LANKOS	\$2.00
Jurgis Jankus, PO RAGANOS KIRVIU	\$1.50
Jurgis Jankus, PIRMASIS RŪPESTIS	\$2.00
J. Grušas, PABUČIAVIMAS	\$1.50
J. Kralikauskas, TITNAGO UGNIS	\$2.50
St. Būdavas, VARPĄ SKAMBA	\$2.50
P. Abelkis, ATLAIŲ PAVĖSY	\$3.50
Vincas Krėvė, RAŠTAI	\$5.50
V. Kudirka, MEMOIRS OF LITHUANIAN BRIDGE	\$2.00

VAIKŲ LITERATŪRA

Vytė Nemunėlis, MEŠKIUKAS RUDNOSIUKAS	\$2.00
A. Gustaitis, KOVA SU GAIDŽIU	\$2.00
A. Gustaitis, UŽPUOLA BITĖS	\$2.00
V. Vijeikis, KAS GRAŽIAU (piešiniai spalvinimui)	\$0.50
N. Butkienė, VELIKŲ PASAKOS	\$1.00

ĮVAIRIOS

A. Gustaitis, LIETUVA — EUROPOS NUGALĖTOJA	\$2.50
KISENINIS LIETUVIŠKAS-ANGLISKAS ŽODYNAS	\$2.95
V. Peteraitis, LIETUVIŲ-ANGLŲ KALBOS ŽODYNAS	\$7.00
J. Daužvardienė, POPULAR LITHUANIAN RECIPES	\$2.00
VALGIŲ GAMINIMAS	\$7.50

Užsakymus siųsti šiuo adresu:

DIRVA, 6907 Superior Ave.,
Cleveland, Ohio, 44103,

EAST CLEVELAND—13515 EUCLID AT SUPERIOR

SAVINGS
EARN

4 1/2%

ACCOUNTS
INSURED TO
\$10,000

OPEN EVERY SATURDAY
UNTIL 2:30 P. M.

SUPERIOR
SAVINGS

HOME AND REMODELING
LOANS

IN TOWN OFFICE—6712 SUPERIOR AT E. 68TH

JAKUBS & SON

FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo.

6621 Edna Avenue
EN 1-1763

936 East 185 St.
KE 1-7770

*

Helė paduoda man telefono ragelį.

-- Tau, Raidai.

-- Robertas? Čia Sigrida. Ar negalėtumei vakare pas mane užsukti?

-- Kodėl ne! Bet gali būti gerokai vėlu.

-- Nesvarbu. Ateik.

Vėlokai vakare aš užėjau pas Sigridą. Mergaitė atveria duris ir įsileidžia vidun. Atrodo, ką tik buvo išplovęs plaukus, nes galva rankšluosčiu apvyniota. Veidas visas raudonas, ir oda luposi lopais.

-- Kur gi taip saulėje prisvilai, Sigrida?

Ji susiraito didžiuliame fotelyje.

Bekasdama apkasus, Raidai. Bet -- sakyk, ar nieko negirdėjai apie Jurą?

-- Nieko. Jau kelinta diena laukiu Erikos -- ligi šiandien ji nepasirodė. Kaip ten tie sutvirtinimo darbai ir kaip tau pavyko pasprukti?

Ji su malonumu patraukia dūmą.

-- Visai paprastai, Robertai. Tiesiog iš krautuvės drauge su kitom pardavėjom buvau pasiūsta prie apkasų. Apie 11 val. turėjome būti uosto stotyje. Mūsų grupę sudarė apie 40 žmonių -- vyrų ir moterų. Mes sėdėjome ant savo lagaminų ir laukėme. Slinko valanda po valandos -- kitos grupės buvo pakrautos į vagonus ir išvežtos prie darbų, mes gi sėdėjome ir laukėme, iš viso koks tikslantis žmonių. Aiškiai matėsi, kad rusų organizacijoje kažkur ne viskas sklandžiai sukosi. Apie 6 val. vakaro atėjo vienas politrukas ir paskelbė, kad mes dar turime palaukti. Apie 10 val. vakaro atėjo kitas politrukas ir pranešė, kad iš uosto stoties mes negalime išvykti ir turime persikraustyti į kitą stotį -- Kopli. Taip mus sunkvežimiais išvežė į Kopli. Čia išlaukėme iki 2 val. nakties, ir po to mus sukišo į gyvulinis vagonus.

Aš nusijuokiu.

-- Nekoks buvo jausmas, mergyte!

-- Žinoma, kai duris užsklendė, mes pagalvojome, kad mus vež į Rusiją. Mūsų grupėje buvo ir vyresnių moterų, kurios pasibaigėtinai aimanavo. Pagaliau pajudėjo traukinys ir mes išvykome. Dvi valandas pavažiavus mums reikėjo vėl išlipti. Tai buvo maža stotelė, ir čia paaiškėjo, kad mes dvi stotis per toli pravažiavome! Tada reikėjo 18 kilometrų pėsčiomis žygiuoti!

-- Būdingai rusiškai!

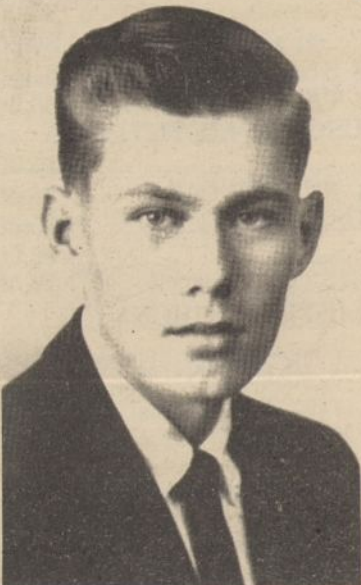
-- O kaip manai! Lietus pylė kaip iš kibiro, o mes bridome per purvą. Niekas iš mūsų nežinojo tiksliai kelio. Pagaliau pasiekėme vieną kaimą. Aišku, čia niekas mūsų nelaukė ir nepriėmė, bet mums buvo pagaliau vistiek, nes buvome visi pervargę, permirkę ir alkani. Vienintelė mintis -- miegoti!

(Bus daugiau)

KAS IR KUR?

* SOLISTĖS ALDONOS STEM-PUŽIENĖS Koncerto Globos Komitetas jau sutiko įeiti: inž. Valdas Adamkavičius, dr. Kazys Ambrozaitis, Juozas Bachunas, dr. Gediminas Balukas, dr. Steponas Biežis, inž. Karolis Drunga, prof. Vladas Jakubėnas, dr. Ferdinandas Kaunas, Marius Katiškis, dr. Petras Kisieliū, kun. Jonas Kubilius, S.J., inž. Kazys Oželis, Vytautas Radžius, dr. Jonas Valaitis. Koncertas, ruošiamas Santaros-Šviesos Federacijos, įvyks spalio 26 d. Jaunimo Centre.

* VYTAUTAS BAUKYS yra Michigano valstijos stipendininkas Wayne State Universitete, studijuojas medicinos mokslus. Vytautas yra baigęs Holy Redeemer High School su labai gerais pažymiais, Michigan State ir Regents Alumni jam pasiūlė stipendijas studijuoti Wayne State arba Ann Arbor universitetuose. Vytautas Baukys yra aktyvus skautas - draugininkas, vadovavęs Detroito skautų draugovei Jub. Skautų Stovykloje, kur draugovė gražiai pasirodė laimėdama aštuonias pirmas vietas.

Džiugu, kad jaunas lietuvis studentas Vytautas yra aktyvus lietuviškame gyvenime. Istojo į skautų vyčių būrelį.

GERAI NUSISEKĖ KENOSHOS PARODA

Dviejų dienų meno paroda Kenoshoje, Wisc., kurioje buvo išstatyta grafiko V. Petravičiaus ir tapytojo J. Pautieniaus kūrinių praėjo su gražiu pasisekimu. Buvo išstatyta apie 45 grafikos ir tapybos darbai, kurių bene 6 nupirko meno mėgėjai, du nupirko amerikiečiai, kurie iš arti pusrutrio šimto lankytojų sudarė gerą trečdalį.

Kenoshos dienraštis "Kenosha News" įsidėjo mūsų dailininkų nuotraukas ir gražiai juos pristatė savajai visuomenei. Gana dideliame straipsnyje aptarta abiejų lietuvių dailininkų laimėjimai amerikiečių meno parodoje ir jų gautos premijos už meno kūrinius.

Lietuviškoji visuomenė laukia ir kitų panašių meno parengimų, kuriuose savajai tautai daroma nemaža kultūrinė propaganda. Nors parapijos salė saviems ir buvo gera, tačiau ar nevertėjo šiemis Chicago dailininkams pasinaudoti gaunamais vietos meno namais, kuriuos jau buvo išrūpinęs vietos veiklusis bendruomenės pirmininkas Jonas Milišauskas. (až)

KILNIOS SUTUOKTUVĖS

Inž. Valentinas Mėlinis ir Regina Stanaitytė susituokė spalio 5 d. Newarko lietuvių parapijos bažnyčioje. Sutuoktuvų apeigas atliko kun. P. Totoraitis. Pasmaldų metu giedojo šv. Cecilijos choras ir Rūtos ansamblis, o taipgi solistas Liudas Stukas. Vakare jaunosios tėvas Vladas Stanaitis ir jaunojo motina Veronika Mėlinienė surengė vaišes lietuvių parapijos salėje. Vaišėse dalyvavo virš 300 asmenų.

Jaunuosius žodžiu sveikino: inž. Vladas Dilis, JAV LB New Jersey Apygardos vardu; A.S. Trečiokas, New Jersey Lietuvių Tarybos ir savo su žmona vardu; Juozas Balčiūnas, Vyčių ir Rūtos ansamblio vardu; prof. J. Stukas, Lietuvos atsiminimo radijo ir savo vardu; kun. P. Totoraitis savo kalboje nurodė, kad jaunieji yra geri lietuviai ir katalikai ir užtai yra gavę popiežiaus Povilo VI palaiminimo raštą, kuris čia buvo perskaitytas. Dar kalbėjo prel. Ignas Kelmelis.

Vaišės praėjo labai gražioje ir linksmoje nuotaikoje. Jaunasis Valentinas Mėlinis yra Rūtos Ansamblio ir New Jersey Lietuvių Tarybos pirmininkas, o taipgi veiklus Vyčių ir kitų organizacijų narys, prenumeruoja keletą lietuviškų laikraščių, jų tarpe Dirvą.

Muzikas Algirdas Kačanauskas pravedė sutuoktuvų vaišių ir kalbų programą.

A.S. Trečiokas

BOSTON

LITUANISTINĖS MOKYKLOS TEVŲ SUSIRINKIMAS

Jau keliolika metų Bostone veikia Lituanistinė mokykla įsikūrus lietuvių parapijos mokyklos patalpose. Spalio mėn. 1 d. šios mokyklos tėvai susirinkę svarstė jos problemas.

Komiteto pirm. Br. Paluišis padarė pranešimą. Turėta sunkumų surasti mokyklos vedėją, kol sutiko būti A. Mažiulis. Pajamų per praeitus mokslometus gauta \$2,920 iš tėvų ir kitų šaltinių. Mokytojams išmokėta \$2,300. Mokinių skaičius kas met mažėja. Šiomet tik 106. Mokykloje dirba 8 mokytojai.

Gyvai diskutuota mokymosi programa. Iki šiol einama per plati ir reikalauja paeitimų. Programai sudaryti ir kitiems lituanistinės mokyklos reikalams spręsti, nutarta kviešti švietimo Tarybą, kuri yra sudaryta Bostone prie LB Apygardos. Ją sudaro: Dr. J. Girmius, J. Gimbutas, A. Gustaitis, V. Kubilius, V. Kulbokas, Pr. Kaladienė ir J. Vaičiaitis.

Nutarimas įvedant visiems vienodą metinį mokestį už mokslą \$40 laikytinas neteisingu. Anksčiau buvo \$28,00. Tą patį mokestį moka šeima leisdamai mokyklą vieną vaiką, ir tą patį kelis vaikus.

Reikėtų, kad naujasis tėvų katas iš naujo šį klausimą svarstytų ir pakeistų. Nes toks daugumos tėvų nutarimas verčia šeimą vieną vaiką leidžiant į lituanistinę mokyklą, mokėti ir už tuos, kurie leidžia daugiau, savo šeimos vaikų.

Išrinktas naujas tėvų komitetas: R. Veitas, K. Barūnas, A. Baika, D. Eikiniene ir D. Baltienė.

Susirinkimui pirmininkavo inž. V. Izbičkas, sekr. D. Eikiniene. (t)

Montessori draugijos balius-madų parodos Chicagoje modeliutojos. Iš kairės: D. Mieželiene, V. Barienė, V. Vaitiekūnienė, I. Kriaučiūnienė, I. Kerelienė, I. Stašaitytė-Borgogni, D. Stašaitytė-V. Juknevičiaus nuotrauka

Lietuvių vaikų nameliai Chicagoje jau veikia

Lietuvių Vaikų Nameliai, vedami Montessori Draugijos, nuo spalio 14 dienos jau pradeda dirbti pilnu laiku. Naujai įrengti pagal visus švietimo, higienos, statybos departamentų reikalavimus. Nameliai daro labai malonų įspūdį. Nameliai yra labai patogioje vietoje, pačiame Marquette Parko viduryje, 2743 West 69th St., telef. 476-4999.

Lietuvių Vaikų Nameliams vadovauti pakviesta mokytoja Stasė Vaišvilienė, neseniai baigusi pilną Montessori mokyklos kursą Greenwich, Conn. Jai talkininkaus dvi padėjėjos J. Juknevičienė ir R. Slapšienė.

Darbo valandos Nameliuose pirmajai grupei pramatytos nuo 9 iki 12 val. ryto, o antrajai -- nuo 12 iki 4 val. po piet. Nors registracija dar vykdoma, bet šiuo metu jau yra užtekinai vaikų dviem grupėms. Abi pamainas užpildo lietuvių vaikai ir Vaikų Nameliuose bus kalbama tik lietuviškai. Jeigu dar kas galvotų vaikus leisti į Lietuvių Vaikų Namelius, turėtų paskubėti registruotis, nes vietų skaičius yra griežtai ribotas.

Lietuvių Vaikų Namelių įrengimas ir įrūšimas pareikalavo nepaprastai daug lėšų, nes buvo būtina pertvarkyti visą namą bei

nupirkti daug mokslo įrankių ir baldų vaikams. Tenka pasidžiaugti, kad didelę tų išlaidų dalį padengė mecenatai. Dr. L. Kriaučiūnas padengė visas vidaus įrengimo išlaidas, Lietuvių Bendruomenės Chicago Apygardos Valdyba per pirmininką Petrą Vėbrą paaukojo 200 dolerių, prekybininkas Justas Lieponis dovanojo 150 dol. vertės kilimėlių, o šv. Kryžiaus parapijos klebonas kun. Edvardas Abromaitis padovanojo 50 staliukų ir kėdelių.

Patį Draugiją išdūi papildyti rugsėjo 28 d. Balio Pakšto salėje suruošė nepaprastai puikiai pasisekusį balių. Trumpoje programoje buvo ilgų vilnionių vakarinių suknelių, sukurtų specialiai

šiam vakarui ponios Irenos Stašaitytės - Borgogni, modeliavimas. Visos suknelės buvo labai įdomios ir puikiai papuošė vakaro aplinką. Maloni Balio Pakšto muzika, gražiai paruošta salė, turtingas bufetas ir paslaugios balius šeimininkės -- Montessori Draugijos narės sudarė labai šiltą nuotaiką, kad svečiai net pasibaigus muzikai nenorėjo skirstytis. Sekantis Montessori Draugijos balius gali būti pilnai užtikrintas pasisekimu.

Parama ir lėšos Lietuvių Vaikų Nameliams tat yra telkiamos visais būdais. Lietuvių visuomenei būtų naudinga atkreipti dėmesį į šią įstaigą, skirtą patiems mažiausiems lietuviukams. Turime džiaugtis ir sveikinti Montessori Draugiją išėjusių platesniu mastu auklėti priešmokyklinio amžiaus vaikus lietuviškoje dvasioje.

(rm)

Paraginkit savo pažįstamus užsiprenumeruoti Dirvą

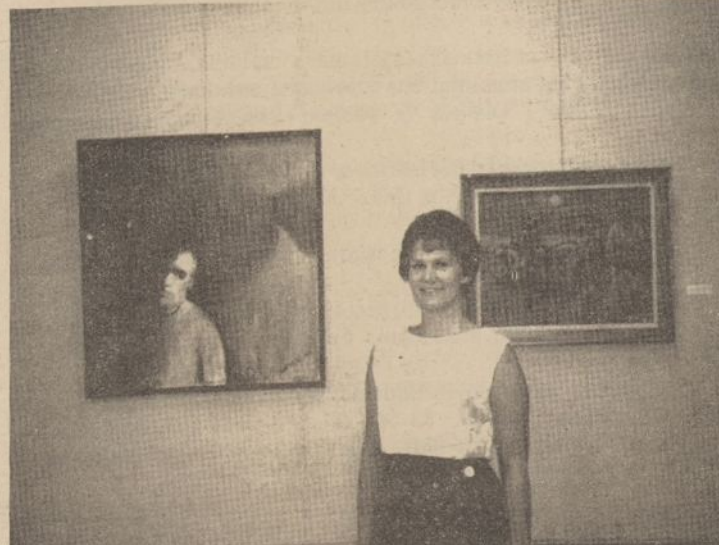

BE A GOOD GUY... Give to United Appeal

IŠ JAUNŲJŲ DAILININKŲ PARODOS

Jaun. Dailininkų Klubo pirm. Dalia Verbickaitė prie savo kūrinių.

Dail. Zita Sodekaitė prie savo kūrinių "Atstumtas žmogus" ir "Lietuvių rovelės".

Dail. Marija Ambrozaitienė prie savo kūrinių "Pasitenkinimas". V.A. Račkausko nuotrauka

P. Matutis džiaugiasi laimėjęs gaidį Montessori baliuje Chicagoje. Kairėje Irena Stašaitytė-Borgogni, dešinėje Irena Kerelienė. V. Juknevičiaus nuotrauka

DIVIDENDUS MOKAME KAS 90 DIENŲ! Kviečiame pradėti taupyti pas mus!

PINIGAI PADĖTI IKI KIEKVIENO MĖNESIO 15-TOS DIENOS, NES DIVIDENDĄ NUO PIRMOS MĖNESIO DIENOS.

4 1/2% PRISIŪSIME DIVIDENDUS KAS 90 DIENŲ ANT INVESTAVIMŲ.

ŠIAS SĄSKAITAS YPATINGAI REKOMENDUOJAME PENSIONIERIAMS, KURIEM PROCENTAI YRA SVARBU GAUTI DAŽNIAU, NES IS TO PRAGYVENA.

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court, Cicero 50, Ill.

JUOZAS F. GRIBIAUSKAS, sekretorius

Chicago Phone: 242-4395; Suburban Phone: 656-6330

Aviacijos majorui

VYTAUTUI JABLONSKIUI

mirus, drauge su šeima ir draugais liūdi

Ona Bagdonaitė-Greimienė